

VODIČ KROZ KREATIVNI DRAMSKI PROCES PRVI DEO

KAKO JE NASTAO

- Vodič kroz kreativni dramski proces je zbornik radova afirmisanih teoretičara i praktičara koji se bave kreativnom dramom (objavljen 2012). Autori su potekli iz Dramskog studija „Škozorište”, Studija stvaralačkog vaspitanja „Školigrlica”, iz Dramskog studija Doma pionira u Beogradu, iz građanskih organizacija i omladinskih pozorišta (Anđelija Jočić, Miloš Dilkić, Bojana Škorc, Ivana Despotović, Milan Mađarev, Sunčica Milosavljević, Mina Sablić, Ivan Pravdić, Marina Milivojević Mađarev, Smiljana Tucakov, Nataša Milojević i dr).
- Na početku zbornika su vizionarske reči kineskog filozofa Konfučija:
- Reci mi, zaboraviću.
- Pokaži mi, zapamtiću.
- Uključi me razumeću.
- Kada se reči Konfučija transponuju u domen dramske pedagogije može se zaključiti da učesnici najbolje uče kroz iskustveni proces tj. iskustveno učenje.

ZAŠTO SE PRIMENJUJE KREATIVNI DRAMSKI PROCES

- U obrazovnom procesu postoje različiti pristupi kako učenici ili studenti mogu da usvoje određenu lekciju. Klasičan pristup ex katedra pretpostavlja manje-više motivisane učenike ili studente koji slušaju šta predavač govori ili pokazuje u cilju boljeg razumevanja. Međutim, kako se nivo koncentracije i opšteg obrazovanja učenika i studenata smanjivao došlo je do promene u načinu kako se uči. Neki profesori su nastavili da primenjuju sistem predavanja, drugi su počeli da nastavne jedinice sprovode uz pomoć kreativnog dramskog procesa, a treća linija se zalaže za obrazovni proces koji koristi i predavanja i kreativni dramski proces.
- Kada pedagog osmisli čas ili deo deo časa kao kreativni proces onda sebe i učesnike stavi u određeni kontekst u kome svako preuzima svoju ulogu i odgovornost. Ako to nekoga podseća na reditelja, glumce i postavljanje predstave to je samo privid. U ovom „izvođenju” pedagog samo uspostavlja kontekst, usmerava kreativni dramski proces, a učesnici su u prvom planu.

SLUČAJ(NI) HAMLET

- U *Vodiču kroz kreativni dramski proces* čitaoci mogu da saznaju kakav je bio kreativni dramski proces na nekoliko studija slučaja ili na primerima dobre prakse. Predstaviću ovom prilikom studiju slučaja *Slučaj(ni) Hamlet*, koja je bila realizovana u okviru projekta „Pozorište dece sveta” u Centru za kulturu Stari Grad. Marina Milivojević i ja smo došli na ideju da radimo ovaj projekat tokom predavanja na predmetu Dramaturgija tragedije na postdiplomskim studijama na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu (1992-1993). Marina je na kraju školske godine napisala esej *U senci moćnih očeva*, a ja sam napisao esej *Hamlet-enigma* u kome sam se bavio razrešenjem enigme linije priče i vremenske enigme u Šekspirovom Hamletu.
- Ljubica Beljanski Ristić, direktorka CK „Stari Grad” je predložila da radimo projekat inspirisan nekim Šekspirovim delom. U razgovoru sa decom uzrasta od petog do osmog razreda ispostavilo se da oni znaju ili su čuli jedino za lik Hamleta. Projekat smo onda nazvali *Slučaj(ni) Hamlet* jer smo istraživali slučaj Hamleta i slučajnost da su dečaci i devojčice bili u sličnim situacijama kao i Hamlet u Šekspirovom komadu.

KREATIVNI DRAMSKI PROCES

„SLUČAJ(NI) HAMLET

- Kreativni dramski proces u projektu „Slučaj(ni) Hamlet” je bio podeljen u više faza. U prvoj fazi su deca pročitala komad, koji je bio za njih dosadan i nerazumljiv („O čemu je ovde uopšte reč”). Tada smo Marina i ja iskoristili svoje poznavanje ovog komada i svoje eseje o Hamletu da im približimo ovaj komad.
- U drugoj fazi smo gledali više postavki i filmova na temu Hamleta da deca vide kako se istoj priči može pristupiti na više načina.
- U trećoj fazi smo počeli da koristimo određene uzor scene iz Šekspirovog „Hamleta” koje su korespondirale sa situacijama iz života dece. Kao voditelj procesa koristio sam metodu situAkcije (simplifikovana metoda psihodrame) koja je bila zasnovana na određivanju linije priče protagoniste.
- Kada smo došli do materijala onda smo koristili improvizaciju da napravimo kratke etide koje su predstavljene u januaru 1994. na Zimskom kampu na Paliću kod Subotice. Konačni oblik projekat je dobio na prezentaciji projekta na sceni Malog pozorišta „Radović” u Beogradu kada su izvedene tri scene i otvorena radionica sa publikom.

POZORIŠNI OMLADINSKI KLUB POKUS

RADIONICA

- Izraz radionica je prevod latinske reči *laboratorium* – mesto gde se vrše naučna istraživanja. Savremeni pojam radionice se odavno odvojio od prvobitnog značenja i danas se uglavnom koristi za oblik rada zasnovan na interakciji stavova, znanja ili ideja između voditelja pedagoga i grupe. Voditelj inicira proces i nadgleda njegov razvoj, a sadržinu radionice određuje grupa – njeno iskustvo, kreativnost i interakcija.
- Kreativni proces se sastoji od pripremne radionice, radioničkog rada i prezentacije. U toku pripremne radionice članovi grupe se upoznaju međusobno i sa voditeljem, upoznaju izražajne mogućnosti svog glasa i tela i obavezno se uspostavljaju pravila radioničkog rada.
- Radionički rad se nadovezuje na pripremne radionice na kojima su se pokazali lični i grupni potencijali učesnika. Tada pedagog odredi teme i izražajna sredstva i vodi rad u parovima i malim grupama.
- Prezentacija je veoma važna kao završetak procesa, sticanje samopoštovanja i mogućnosti promene u grupi.

RADIONICA U JUŽNOJ KOREJI 2007.

PRAVILA ZA RADIONICE

- Prisustvo poželjno učešće obavezno! Svi učesnici su podjednako važni - ne ometati druge i ne tražiti poseban tretman.
-
- Na radionicu se dolazi na vreme što znači bar 10-15 minuta ranije. Na taj način učesnici bar deo onoga što bi ih remetilo ostavljaju za sobom i koncentrišu se na radionicu.
-
- Voditelj ne počinje radionicu dok grupa nije zagrejana. Učesnici (do 24 zbog podele na manje grupe) tako organizuju svoje privatne i profesionalne obaveze da nikada ne odlaze pre kraja kreativnog procesa. Poželjno je da zagrevanje bude neverbalno i da se onda eventualno pređe na verbalni deo zagrevanja.
-
- Zbog kreativnog procesa trajanje radionice može da varira do 15 minuta. Po završetku kreativnog procesa poželjno je da ne samo voditelj već i učesnici zbog razumevanja napišu dnevnik radionice.
- Radionica je prostor slobode, ali postoje i neke granice. Zabranjena je grubost, prostakluk i govor mržnje.

VODIČ KROZ KREATIVNI DRAMSKI PROCES LINK

- www.bazaart.org.rs